

РУЧНА ГРАНАТА

Бібліотека Ц. У. У. С. С. — Ч. 5.

ПРАВИЛЬНИК НАУКИ

в метаню ручними гранатами.

Зложав

БОГДАН ГНАТЕВИЧ

поручник У. С. С.

Накладом

Центральної Управи Українських
Січових Стрільців.

ВІДЕНЬ, 1919.

З друкарні Мехітаристів у Відні, VII. ул. Мехі-
таристів ч. 4.

UKRAINIAN BOOK STORE

10348 - 101ST STREET

I.

Ціль науки в метаню ручними гранатами.

1. Про корисний вислід бою рішає щойно успішно переведена рукопашна боротьба баїнетом та ручною гранатою.

Коли артилерія, щоби не пошкодити власним наступаючим військам, не може вже острілювати укріпленого ворога, коли й крісова куля не може йому нічого зробити, тоді найкращу прислугу віддає ручна граната, яка через високий мет може побороти ті перешкоди, що хоронять ворога.

2. Також підчас оборони ділане ручної гранати на близькі віддалі, є краще, чим кріса; одна граната може кількох противників зробити нездатними до борби; при її помочи можна легко викинути ворога, що скривсь в лійках близько наших становиск, або підкопавсь близько до них, щоб у відповідній хвилі добути їх.

3. З цих причин має се нове оруже так у наступі, як і підчас оборони та в окопів (позиційній) борбі, своє велике значіне.

Це військо, яке має багато добре вишколених метачів побідить в рукопашній борбі та підчас оборони зможе вдержати свої становиска перед напором навіть чисельно сильнішого ворога.

4. Щоби добути ці користи, які дають ручні гранати, треба повести відповідно вишколене в орудуваню ними.

Цей правильник має на меті, обговорити правила і начеркнути програму науки.

II.

Ручні гранати та спосіб орудуваня ними.

1. Найбільше та з найкращим вислідом уживаєсь досі три роди ручних гранат: „булавкову австрійську“, „булавкову німецьку“ та „яйцеву“, також німецького виробу.

Незначний їх тягар, легкий спосіб орудуваня та доцільна будова дозволяють приноровити їх найкраще до всіх обставин бою.

Окрім вичислених трьох родів ручних гранат уживається ще одна, яка однак через свої хиби в будові виходить вже з ужитку; це є цівкова ручна граната австрійського виробу.

2. Булавкова ручна граната австрійська.
(Рис. 1., 2.)

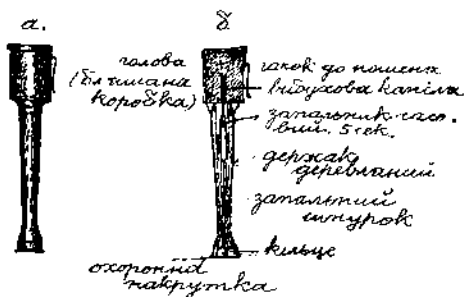

Рис. 1. Булавкова ручна граната австрійська.

а) Тягар: около 700 грамів; вага вибухового набою около 300 грамів.

б) Далечинь мету: около 45—50 кроків.

в) Ділане відломків розтягається лиш на около 20 кроків, заче велика вибухова сила.

г) Полоса безпеченства: около 25 кроків в колесі.

г) „Запальник“: часовий, льонтовий
7 секунд.

д) Спосіб ношення: поодинокі при помочи гачка на поясі або в скринках по 10 та 20 штук.

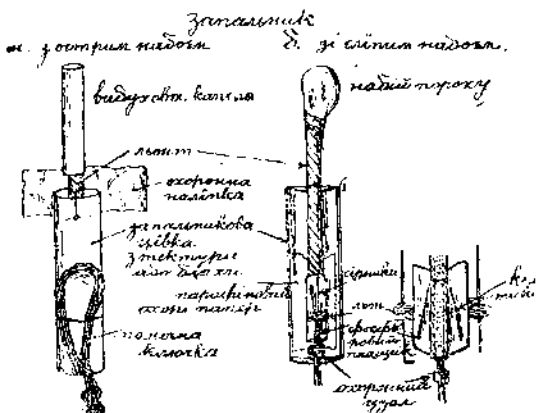

Рис. 2. Запальник булавкової, ручної грамати австрійської.

е) Спосіб орудування: По відкрученню охоронної накрутки хватає метач за кільце запального шнурка і витягає його одним сильним потягненням.

Прицім потирають сїрники о фосфоровий плащик, який є прикріплений до льонту волокнами льну або шнурочком і запалюють його. Полумінь переносить ся кнотиками на льонт.

По заваленю гранати числить метач плавно: дваїпцять один, дваїпцять два, дваїпцять три, та виконує при цім відповідні до наміреного мету рухи. (Гл. IV.)

Сейчас по відчисленю викидає гранату до мети.

Льонт горить 7 секунд; по 7 секундах перекидаєсь полумінь нагло на вибухову капсюлю, запалює еї і спричинює вибух гранати.

є) За мітка: По витягненю запального шнурка треба гранату без огляду на те, чи вона горить, чи ні, відкинути від себе.

3 Булавкова ручна граната німецька. (Рис. 3.)

а) Тягар: около 800 грамів, тягар вибухадунку около 300 грамів.

б) Далечінь мету: около 45—50 кроків.

в) Дїлане: вибухове велике; дїлане відломків в колесї около 20 кроків в промірі.

г) Полоса безпеченьства на 25 кроків кругом.

г) Поодинокі гранати несуться зачіплені гачком на ремені; в скринках, знаходиться 49 острих гранат (чорні), 1 сліпа (червона), 55 вибухових капсуль, 3 запасні держак та металевий прутик до розпростовування мосяжних лусок, на випадок, якби вони позагинались.

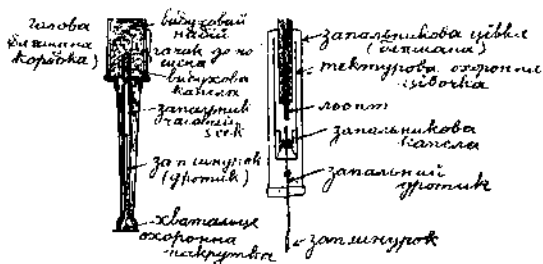

Рис. 3. Булавкова, ручна граната німецька.

д) Запальник: часовий $5\frac{1}{2}$ секунд.

е) Спосіб орудування: Метач відкручує держак, вкладає на мосяжну луску капсулю та закручує держак знова. По відкриттю захоронної накрутки запалює гранату сильним потягненням за хватальце.

По запаленню числить скоро 21, 22; сей час по відчисленю викидає гранату до мети.

в) За мітка: Для обережності треба все по витягненню запального шнурка викинути гранату в руки.

4. Цівкова, ручна граната австрійська.
(Рис. 4.)

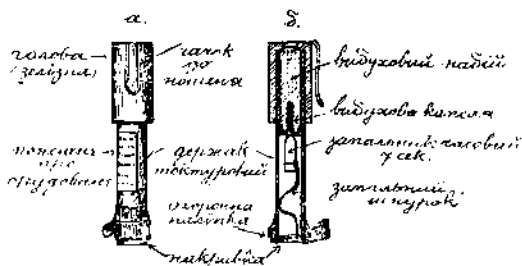

Рис. 4. Цівкова, ручна граната австрійська.

а) Тягар: около 1 кі.; вага вибухового набою 70—80 грамів.

б) Далечінь мету: около 40—50 кроків.

в) Велике ділане відломків на віддаль около 35 кроків.

г) Полоса безпеченьства: около 240 кроків в колесі.

г) Запальник: часовий, льонтовий 7 секунд.

д) Спосіб ношення: при помочи дрогоного гачка на поясі; в текстурових скринках по 10—20 шт.

е) Спосіб орудування: По відліпленю захоронної наліпки та відкиненю охоронної накривки, хватає метач за запальний шнурок і витягає його сильним потягненем. По запаленю гранати числить плавно 21, 22, 23; по вичисленю викидає гранату до піли.

є) Замітка: Цю гранату метати лиш з укриття!

Гранату, з якої відліплено захоронну наліпку, сейчас ужити.

Все по витягненю запального шнура відкинути гранату від себе.

5. Булавкові гранати можна також ужити, на случай недостачі иншого вибухового матеріялу до нищення різних польових предметів, головно до нищення дротяних перешкод.

При цім послугуємось т. з. „повздовжним та збитим набоем“.

6. Повздовжний набій (Рис. 5.) складаєсь з кількох уложених одна за другою ручних гранат без держака, прикріплених сильно до дошки або довгої жердки. Уложене їх може бути з малими віддалями або, для

збільшеня вибухової сили, щільно одна за другою. В першій случаю мусить бути в кожній гранаті вибухова капсуля, пря-

Рис. 5. Повздовжний набій.

кріплена деревляним кілком; в другім случаю е вона злишна.

Запалене відбуваєсь від першої гранати, при якій лишаєсь держак зі запальником,

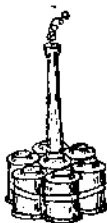

Рис. 6. Збитий набій.

та через вибухове ділане переносить ся на прочі.

7. Збитий набій (Рис. 6) можна зробити з 7-ох або більше гранат, уложених довкола

одної, середньої, при якій лишаєсь держак зі запальником. Вибух спричиняєсь тут так само, як передше.

8. Для безпечнішого запаленя можна ужити так при збитім набюю, як повздо-вжнім, довгий шнурок, який позволяє метачеви ділати з укритя.

Рис. 7. Ручна граната з зачіпними гачками.

9. В ціли нищення охоронних сіток проти ручних гранат послуговуємось гранатами з і зачіпними гачками, які зачіпляють гранату на сітці і нищать еї. (Рис. 7.)

Для більшого успіху уживаєсь до цієї ціли також повздо-вжних ладунків, вложених з 2-ох або 3-ох гранатів.

10. Яйцева граната (Рис. 8.) німелького виробу.

- а) Тягар: набитої гранати около 300 грамів, вага вибухового набою около 30 грамів.
 б) Далечинь мету: около 60 кроків.

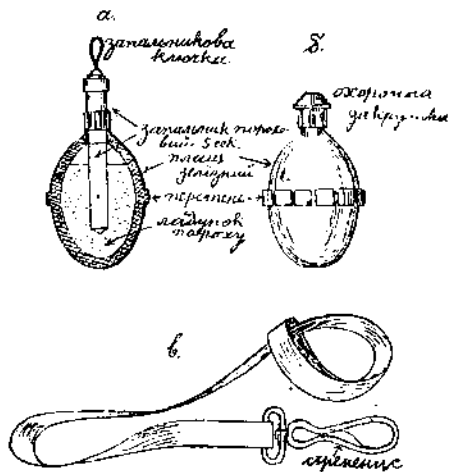

Рис. 8.

- а) б) Яйцева граната німецька. в) Помічна ключка.

в) Полоса безпеченьства : около 30 кроків в колесі.

г) Запальник: часовий 5 секунд.

г) Носити поодинокю в кишені або хлі-

бнику; в скринках по 50 штук, окремо 50 запальників та 2 помічні ключки.

д) Спосіб орудування: По відкриттю охоронної закрутки вкручує метач запальник; стременцем помічної ключки, яке перед тим закладає на руку, загачує за ушко запальника.

Сильним шарпненем вириває запальний дротик і по плавнім та скорім відчисленю 21, 22 викидає гранату до мети.

Сіряки запалюють фосфоровий плащик; полумінь переносить ся на порох та в кінці через малу дірку в запальнику шпильастою полумінею на вибухову матерію.

е) За мітка: Підчас запалювання треба держати гранату за желізний плащ, ніколи за запальник, бо гази, які добувають ся з нього, можуть поранити руку.

11. Окрім цих чотирьох родів ручної гранати, що у нас загально уживаєсь, є ще и иньші, рідше уживані, яких не опи-сую. п. п. газова ручна граната.

12. „Научні та сліпі“ „ручні гранати“: В цілі добутя як найбільшої вправи в меті ручною гранатою послуговуємось научними гранатами. Вони є вироблені з дерева, як прим. булавова граната або з желіза, як яйцева.

Щоб тягар научної Гранати рівнявся приблизно тягареві острих, треба до їх зладженя вибрати можливо найтяжше дерево, а окрім того можна їх обтяжити залізними обручками або кілками.

13. В цілі точнішого вивчення орудування ручною Гранатою послугуємо ся сліпими гранатами. Вони є зладжені цілком

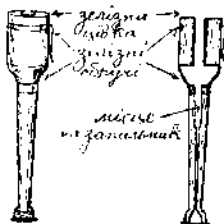

Рис. 9. Сліпа ручна граната.

на взір острих так, що орудуване ними є таке саме, як орудуване острими.

а) Ладоване сліпої гранати відбуваєсь на слідуєчий спосіб: держак гранати відкручуєсь; з гори вкладаєсь „сліпий запальник“ (Рис. 2 б.) зі запальним шнурком; потім закручуєсь держак назад; на кінці запального шнурка прив'язуєсь кільце та на останку накручуєсь охоронну накрутку.

б) Спосіб орудування такий самий, як при острих гранатах.

Острий набій застудлений тут набоем чорного пороху, який при меті вибухає. Граната лишає ся цілком неушкоджена і можна її постійно уживати.

в) Новобранець, учить ся відкручувати охоронну накрутку, хватати обережно за запальний шнурок, приготувитись до мету, запалювати гранату та при звичаюєсь до спокійного числення і цільного мету.

14. Зберігане ручних гранат.

а) Гранати треба переховувати в запечатаних скринках в сухім місці.

Скринки отвираєть ся щойно перед ужитем.

б) Охоронну накрутку або ключку усуваєть ся щойно перед самим метом.

III.

Площа вправ.

1. Кождий курінь, півкурінь а вслучаю відокремлення навіть кожда сотня уладжують собі не далеко свого місця постою, окрему площу до вправ в метаню гранатами.

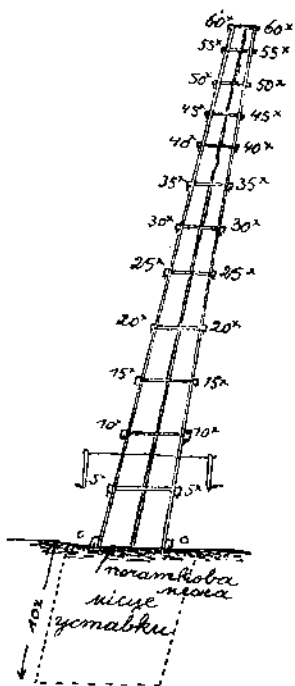

Рис. 10. Площа до мету в даль.

2. Площу цю треба поділити на сім частий. Кожда з них призначена для окремого мету.

Поділ цілої площі мусить бути переведений так, щоби при рівночаснім метаню на всі способи, не перешкаджали собі взаємно метаючі відділи.

3. Площа для мету в даль. (Рис. 10.)

Довжина площі около 70 кроків, від початкової межі до кінцевої 60 кроків; ширина 2 кр. На боки е вона відмежена від прочого окруження малим 20 ст. широким рівцем. Побіч нього вкопані у віддалі що 5 кроків сильні знакові таблички з числами від 5 до 60. Величина чисел що найменше 10 ст. Початкова межа е зазначена рівчаком або малим насипом. На висоті 5 кр. вкопані по обох боках площі дві жердя, високі на 4 м., а на них у горі перетягнений дріт або сильний шнурок.

4. Площа мету до цілі. (Рис. 11.)

У різній віддалі від стрілецького рова вкопані знакові таблички. Вони можуть бути обведені довкола, в промірі 1 метра, низькою огорожою, яка має означати границю діланя Гранат.

Мет поза огорожу або на случай, коли

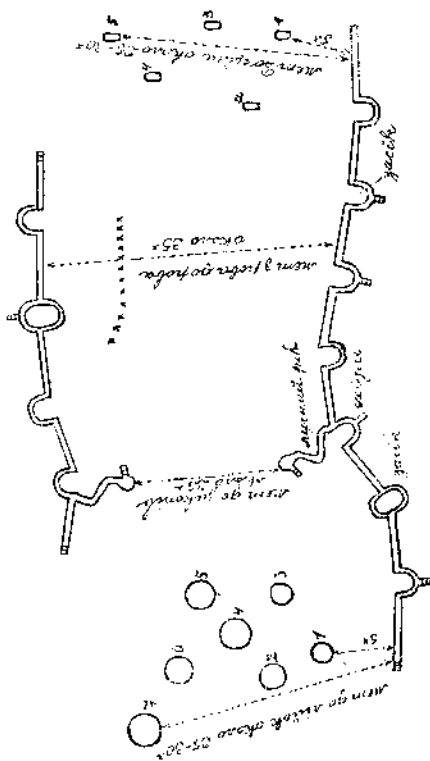

Рис. 11. Площа вираз в металю ручними гранатами.

її нема поза віддаль 1 м. є неважний та мусить бути повторений.

5. Площа мету до лійок. (Рис. 11.)

На цій площі є викопана частина стрілецького становиска, а у різних віддальх від нього покопані різної величини гра-

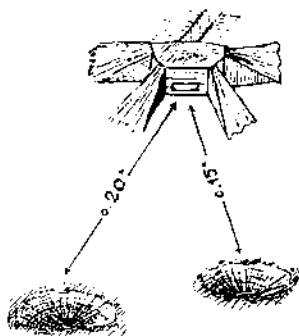

Рис. 12. Мет до визірної.

натні лійки. Всі вони є позначені знаковими табличками.

6. Площа мету до визірної, до скорострілу. (Рис. 12.)

До науки мету у визірну — до скорострілу — мусить бути зладжена сильна

визірна, найкраще з дощок або плетінки; у віддалі 20—25 кроків від неї дві лійки.

7. Площа мету до вікон. (Рис. 13.)

Тут ціль мету становлять два вікна різної величини, вироблені в деревляній, пря-

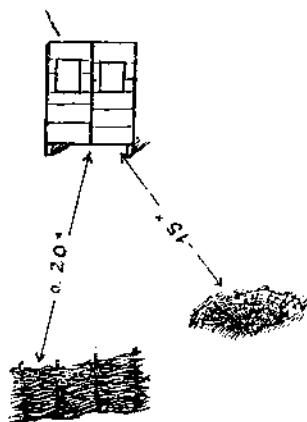

Рис. 13. Мет до вікон.

мо поставленій стіні. У віддалі 20 кроків від неї знаходить ся частина паркану, кілька кроків ближше до неї гранатна лійка.

Величина вікон: одно около 1 м. \times 80 ст. друге около 80 \times 60 ст.

8. Площа мету з рова до рова. (Рис. 11.)

Тут відбуваєсь мет з двох протилежних собі ровів; віддаль між ними около 30—35 кроків.

9. Площа мету до закопів (Рис. 11.)

Мет до закопів відбуваєсь з двох протилежних собі закопів, захоронених з переду дротяною сіткою, високою около 3 м. а широкою около 2 м., нахиленою до закопу під кутом около 60°.

10. Поодинокі площі можна получить разом в малу систему укріплень, яка може рівночасно послужити до науки про полеві укріплення та служби в окопах.

11. До улекшеня рухів в ровах, відки відбуває ся метане, треба по обох боках кожного із них уладити східці, з яких одні мають служити до сходження, а другі до виходження.

IV.

Ріжний спосіб метаня р. гранатами.

А. З огляду на рухи рук розріжняємо:

1. „Ліктевий мет“. Се рід мету, який уживаний загально при киданю малим каме-

нем. Він полягає на тім, що скорчена в лікті рука випрямовуєсь в хвилі мету наглим, сильним рухом вперед.

а) Через „ліктевий мет боком“ можна одержати цозему лінію лету. Той спосіб метаня вибираємо при метаню до вікон та визірних.

б) „Ліктевий мет горою“ дає високу дорогу лету. Сім останнім родом мету послугуємось при орудуваню ручними гранатами найчастійше, а се тому, що:

1. Найлекший в науці, бо загально знаний.
2. Дає високий лет та безпечний поціл.
3. Через ці прикмети можна його найлекше приноровити до ріжних обставин в бою.

2. „Мет підхватом“ се мет знаний при метаню пилкою або кулею.

Рука держить предмет підхватом, викидає його пілком випрямленим раменем. Цим метом послугуєсь метач часто в бігу.

В. З огляду на поставу тіла розріжнємо :

3. Мет в поставі стоячій. (Рис. 14.)

а) Вихідна постава: „Позір!“ Гранату

держити метач в правій руці, опущену по стегні, звернену головою в діл.

б) „Готов!“: метач робить розкрік правою ногою скосом в зад; праву руку, яка держить сильно гранату за кінець держака, переносить на праве коліно; за нею похиляє ціле тіло легко в діл; лівою рукою бере

Рис. 14. Мет в стоячій поставі.

за запальний шнурок; голова та зір звернені до ціли.

в) „Мет!“: сильним рухом лівої руки вивирає метач запальний шнурок; перекидає ліву руку на плечі, правою підносить гранату до висоти очей та рівночасно вичисляє плавно: „двайцять один“, що відповідає 1 сек. „двайцять два“... на „двайцять“... переносить гранату колесом в до-

лину поза голову — тут рука в лікті зігнута — „три“: викидає гранату через скоре та сильне випрямлене руки метом горою до цілі.

г) Сейчас по меті паде „долів“ і слідить в тім положеню за гранатою так довго, доки вона не впаде на землю; коли се стало, скриває голову.

Рис. 15. Мет в клячучій поставі.

4. Мет з роабігом:

а) Вихідна постава: як передше.

б) „Готов“: як передше.

в) „Мет“: По витягненю запального шнурка переносить метач гранату перед очі і рушає бігом з місця; підчас бігу чпслить голосно: „двайцять один“, „двайцять два“... на „двайцять і“ стає, переносить гранату понад голову, „три“: виконує мет.

г) „Долів“ та крите: як перед тим.

б. Мет з постави „Клякни“. (Рис. 15.)

а) Вихідна постава: „Клякни!“; гранату держить метач так само, як в поставі стоячій.

б) „Готов!“: Метач присідає глибоко на правій нозі і переносить гранату на її стегно, лівою рукою бере за шнурок.

в) Мет виконує так само, як в поставі стоячій, тільки в ту хвилину, як числить

Рис. 16. Мет в лежачій поставі.

„двайцять і“... та, коли переносить гранату позад голови, підносить ся в гору, щоби на „три“ з більшою силою викинути гранату до цілі.

г) Крите, як перед тим.

б. Мет в поставі лежачій. (Рис. 16.)

а) Вихідна постава: „Долів“. Гранату держать метач в правій руді, головою звернену вперед.

б) „Готов!“: Метач звертає гранату головою в бік так, щоби міг лівою рукою

вхопити за запальний шнурок. Груді сперті тепер лиш на правій руці, ліва мусить по-лишитись вільною до вирваня запального шнура. Зір звернений до мети.

и) „Мет“!: острим рухом витягає шнурок, переносить гранату перед очі та числить 21, 22... груді спочивають тепер на лівій руці. На „двайцять і...“ переносить гранату назад себе так, щоби випрямлена рука спочивала на правім боці тіла; рівночасно перекидає праву ногу, зігнуену легко в коліні, назад лівої. На „три“ підносить ся легко на лівій руці та обох погах в гору і сильним метом викидає гранату понад голову.

с) „Крете“.

7. Мет зі закритих місць. (Рис. 17.)

З рова, лійки, закопу, із за паркану, хати, насипу і т. и.

а) Вихідне положене метача таке, яке в даних обставинах йому найдогіднійше.

б) На зазив „Готов!“ стоїть метач в поставі готовий до мету, скритий за захороною.

в) „Мет“!: коротким та скорим поглядом глядить метач на ціль та криєсь знова. Скритий задалює гранату та числить

21, 22 — на „двайцять і“ } — підносить гранату до мету, а на „три“ виконує мет, та глядить осторожно за нею так довго, доки не впаде на землю.

г) Потім криєсь, скоро знова.

Рис. 17. Мет зпоза захисту.

В. З огляду на різні обставини в бою:

8. Мет в даль:

а) Ціль: Вивчене як найдальшого мету з різних положень тіла.

б) Площа вправ. Гл. III. 3.

в) Мет: Щоб добути як найдальший мет мусить ся викинути гранату під кутом

45°. До вивчення сего мету служить вясше наведений дрiт, розiднятий на 4 м. високих жердках, який треба пiдчас мету перекинути. Дорогу мету мусить ся задержати в межах, вазначених бiчними ровниками; мет, який викине гранату поза тi границi не мае значiня.

Мет в даль вiдбуваець на слiдуючi способи:

1. Стоячи, гл. IV. 3.
2. Клячучи, гл. IV. 5.
3. Лежачи, гл. IV. 6.
4. З „клякни“ в стоячiй поставi.
5. З „долiв“ в поставi „клякни“.
6. З „долiв“ в стоячiй поставi.

При метях точка 4, 5 та 6 вихiдна постава е „клякни“ або „долiв“, що йно пiдчас вичисленя „двайцять i...“ коли пiдносить ся гранату до мету, встаець або клякаець i в тих поставах виконуець мет. По виконаню мету краеця метач через скоре виконане долiв.

7. З розбiгом гл. IV. 4.

9. Мет до цiли:

а) Цiль мету: вивчене цiльного мету на рiжну вiддаль.

- б) Площа вправ. Гл. III. 4.

в) Мет може бути виконаний з постави стоячої, клячучої, лежачої та з рова.

10. Мет до лійок:

а) Ціль: Борба проти ворога, скритого в лійках та метане з лійок у ворожі становища підчас наступу.

б) Площа вправ. Гл. III. 5.

в) Мет мусить бути високий та стрімкий. Вправи з рова до лійок та з лійок до лійок.

11. Мет до визірної, до скорострілу:

а) Ціль вправ: поборюване ворога, скритого за насипами визірної та поборюване скорострілу, скритого за сильною захороною, пр. в бетоновім укріпленю.

б) Площа вправ. Гл. III. 6.

в) Мет відбуваєсь тут з лійок та в лежачій поставі з незакритого місця.

Мет мусить бути поземий з ліктя боком.

12. Мет до вікон:

а) Ціль: Борба проти ворога, скритого в хатах.

б) Площа вправ. Гл. III. 7.

в) Мет: Тут мечесь гранати із за паркану, лежачи з незакритого місця та з лійки.

Найкраще послуговуватись при тім поземим метом ліктевим.

13. Мет з рова до рова:

а) Ціль: Поборюване ворога в окопівій (позиційній) борбі, коли його становиска находять ся близько наших.

б) Площа вправ. Гл. III. 8.

в) Мет високий, ліктевий горою. Тут вправляєсь мет одинцем та гуртом, обосторонно. Підчас гуртового мету кидає на перед одна сторона а потім друга або обі противні гуртки рівночасно.

Ніколи не метати сальвами!

14. Мет до закопів:

а) Ціль: Поборюване ворога, що усадовивсь в закопах:

б) Площа вправ. Гл. III. 9.

в) Мет високий стрімкий; підчас науки ходить о перекинене охоронної сітки, що находить ся перед передною стіною закопу

V.

Вказівки для виобразованя новобранців у метаню ручними гранатами.

1. Виобразоване новобранців у вишколі ведуть команданти сотень при помочи підчинених їм офіцарів та підофіцарів, які

мусять бути в цій справі докладно прпучені. Доставка відповідних середників до науки, уладжене площ до вправ та ви-образоване інструкторів (поучників) належить до офіцира, референта рукопашної борба.

2. Науку треба вести систематично після зачеркненої програми.

Вона повинна бути вплетена в програму загального виобразованя новобранців.

Найкраще відбувати цю науку в поплудневих годинах занятя разом з наукою в шермі та вступною школою, найменше 3 рази в тижні по 45—60 хвиль.

3. Програма цілої науки е розложена на 8 тижнів.

Зачинаєсь вона в 3-ім тижні загального виобразованя від теоретичних пояснень про ціль борби р. гранатами, про їх будову та спосіб орудуваня.

В 2-ім та 3-ім тижні праці переходить ся до вправ в 5 підставових метях. На програму 4-ого до 6-ого тижня складаєсь мет до різних боевих цілий та в різних обставинах.

В 7-ім тижні вправляєсь сліпцями гра-натами та переводить ся повторене теоретичних пояснень.

На 8-ий тиждень призначений мет острими гранатами.

4. Всі теоретичні пояснення мусять бути виложені приступно та ясно. Для улекшення пего треба послуговуватись часто демонстраціями; прим. будову гранати, склад запальника та спосіб їх діланя показати на розложеній гранаті, спосіб орудуваня при помочи слівої гранати.

Від новобранців вимагати зятямленя лиш найпотрїбніщих назв.

5. До вправ в метаню підчас перших 6-ох тижнів уживати научні гранати. При тїм всі хвати та рухи, як відкручуване захоронної накрутки, запалюване, числене мусять ся виконувати так, як бя се був мет острими гранатами.

6. Вправи слїпими гранатами приготовляють новобранців до мету острими гранатами.

7. При метї острими гранатами мусять ся поступати дуже обережно: Гачок до ношеня звернений підчас мету на бік.

Обезпечуючу накрутку відкрити щойно перед самим метом.

Гранату, з якої витягнув метач запальний шнурок, все відкинути від себе.

На становиску знаходиться лише метач та інструктор (поучник), інші, що пізніше приходять на чергу стоять за охороною, подальше від метача. Гранати, що по заpalенню не вибухли, належить закопати.

8. Підчас вправ метане без цілі є заборонене!

9. Вправи треба вести однимцем в малих гуртках і так: Найсамперед показує інструктор (поучник) поодинокі хватки та рухи; за ним підходить до початкової межі перший з ряду із гранатою в руці стає перед нею у вихідній поставі.

На зазив інструктора: „Готов!“ наслідують хват за запальний шнурок та приготування до мету.

На приказ „Мет!“ викидає метач гранату до мети. По довершенні мети вертає скоро до свого гуртка. Тимчасом підбігає на його місце слідуєчий і т. д.

Метане на зазиви злишне вже тоді, коли новобранці набрали певності у метанню.

10. Підчас вправ вимагати бадьорості, точно та метко виконувати приказів!

Інструктори мусять працювати після установленної програми. Недбале та оспале поведене інструкторів переносить ся на

підчиненнях, знеохоче їх до праці та робить науку неінтересною.

11. Поведене боеквк підчас борби на ручні гранати:

Як в часі стріляння, так і при метанні ручними гранатами мусить боеквк перестерігати боеве правило, що звучить: „Кожду крийку використати!“

Тому ділати все скрито. Вихилитись із за охорони лиш на час самого мету та підчас слідження за цілею, щоби тим способом не давати собою ворогови ніколи великої ціли та щоби зберегтись від відломків власної та ворожої гранати.

12. Проти ворожої гранати, яка впала близько боеквк, можна захоронитись через відкинене її в сторону ворога або через скору зміну місця та крите.

13. Безцільне метане, коли боеквк не стрічаєсь з ніяким опором зі сторони ворога, в рішучо зборонене!

VI.

Програма науки:

Перший тиждень.

Теоретичні пояснення.

1. Ціль борби ручними гранатами, приміри з воєнного досвіду. Гл. I.

2. Опис австро-угорських гранатів: булавкової та цівкової; різниця між сліпим а острим запальником, показ на розібраних острих гранатах, орудуване ними. Гл. II. 1, 2, 4.

3. Опис сліпих та научних гранатів спосіб орудування ними. Гл. II. 12, 13.

Другий тиждень.

Теоретичні пояснення.

1. Опис німецьких ручних гранатів, булавкової та яйцевої. Спосіб орудування ними. Гл. II. 3, 10.

Практичні вправи.

2. Вправи в п'ятьох підставових метях: з постави стоячої, клячучої, лежачої, з розбігом та із за крийки. Гл. IV. 1—7.

Третій тиждень.

Теоретичні пояснення.

1. Збитий, повздовжний набій та гранат до нищення охоронних сіток. Гл. II. 5 – 8.
2. Зберігане ручних гранат.

Практичні вправи.

3. Мет в даль на сім способів. Гл. IV. 8.

Четвертий тиждень.

Практичні вправи.

1. Мет в даль.
2. Мет до ліжок. Гл. IV. 10.
3. Мет до ціли. Гл. IV. 9.

П'ятий тиждень.

Практичні вправи.

1. Мет до рова. Гл. IV. 13.
2. Мет до закопу. Гл. IV. 14.
3. Мет до вікон. Гл. IV. 12.
4. Мет до визірні. Гл. IV. 11.

Шестий тиждень.

Повторене всіх способів мету.

Семий тиждень.

1. Провірене теоретичного знання новобранців.

2. Мет сліпими ґранатами.

Осьмий тиждень.

Мет острими ґранатами. Гл. V. 7.

Кожний новобранець мусить викинути 1—2 ґранати!

Герндорф, 6. V. 1918.

Рукопись влявула до Центральной Управы Украинских Сичових Стрільців у Відни під ч. 3696. 7. V. 1918. Під днем 25. V. приляв зміст рукописи до відома уряд п. і м. воєнної цензури. На засіданню дня 30. V. ухвадила Центральна Управа У. С. С. друк підручника.

Друк скінчив ся 30. IX. 1918.

